

acesta a fost imitat de Chariton în romanul său *Τῶν περὶ Χαϊρέαν καὶ Καλιρόην*¹. Un al doilea fragment cuprinzător este cel intitulat *Δεσπότης δούλου κατηγορεῖ ἐπὶ μοιχεία τῆς οικείας γαμετῆς, ἐξηγησαμένης, ὡς ὄναρ τούτω ἐν τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἱερῷ ἐμίγη* incluzind bogate invențiuni retorice². Un fragment lacunar în prima parte arată gelozia eroinei Sinonis față de o fată de țaran în a cărei locuință cei doi îndrăgostiți se bucuraseră de ospitalitate³.

Celelalte fragmente cuprind unul pînă la cinci-șase rînduri, cele mai numeroase însumînd unul pînă la trei rînduri. Cum sînt foarte dese cazurile cînd aceste fragmente includ generalități, observații, reflecții, greu de raportat la un anume capitol din operă, munca depusă de editor pentru situarea fragmentelor în ansamblul operei a necesitat multă perspicacitate. În aparatul critic editorul a notat și punctele de vedere deosebite ale editorilor anteriori în ceea ce privește emendările, poziția materialului și raportarea lui la ansamblul operei, în funcție de « epitome » a lui Fotios, care, încă o dată trebuie spus, rămîne și mai departe un izvor important pentru cunoașterea operei lui Iamblihos.

Ca și celelalte ediții Teubner, ediția fragmentelor lui Iamblihos prezentată de Elmar Habrich impune prin judicioasa dispoziție a materialului și maximă scrupulozitate.

Maria Marinescu — Himu

Griechischer Humor von Homers Zeiten bis heute, Kulturgeschichte interessante Texte aus drei Jahrtausenden. Griechisch und Deutsch von GUSTAV SOYTER, Akademie-Verlag, Berlin, 1959, 157 p.

Antologia de texte grecești înfățișată de Gustav Soyter ilustrează aspecte din humorul grec pe o perioadă foarte îndelungată: începînd de la Homer și pînă în sec. XX. Această inovație față de antologiile anterioare de texte humoristice grecești, care se limitau la perioada veche, cum ar fi bunăoară antologia lui E. Stemplinger, *Antiker Humor* (München, 1939), sau cea a lui C. Krause, *Humor der Antike* (Bonn, 1948), ambele citate de autor la p. 1 a lucrării sale, prezintă avantajul unei vederi de ansamblu a evoluției humorului grec. În schimb, autorul s-a văzut nevoit să facă o selecție riguroasă a textelor pentru fiecare perioadă de dezvoltare a literaturii grecești — ceea ce, evident, l-a silit să renunțe la multe texte humoristice care puteau figura la loc de cinste în culegere.

Textele humoristice grecești publicate de G. Soyter sînt însoțite de traduceri îngrijite, din care unele aparțin unor nume consacrate în literatura germană, printre alții și Goethe (p. 147). Lista traducerilor folosite de autor se află la p. 157.

Intenția autorului a fost ca în antologia *Griechischer Humor* să insereze texte reprezentative pentru viața de cultură materială și spirituală a Greciei vechi și moderne. G. Soyter a pornit deci de la un principiu istoric pe care însă nu l-a valorificat în deajuns în micile notițe care preced secțiunile antologiei, după cum n-a valorificat nici observația substanțială care poate fi citită în *Introducere*, anume că humorul grec, exprimat într-o formă spirituală, cu ascuțiri subtile, a posedat de-a lungul veacurilor o latură pronunțat satirică, caracteristică spiritului critic al poporului grec. Notițele introductive la fiecare secțiune în care este împărțită antologia se preocupă într-o măsură foarte redusă de aceste puncte de vedere, atît de promițătoare.

¹ Cartea VI, cap. 4.

² Ed. Habrich, p. 27—31.

³ *Ibidem*, p. 45—53.

Antologia are patru secțiuni: 1. Secțiunea clasică (cca. 800–300 î.e.n.), care cuprinde texte din Homer, Esop, Aristofan, Xenofon, Platon și Teofrast, este secțiunea cea mai săracă în texte, autorul ținând seama de existența antologiilor precedente; 2. secțiunea denumită de Soyter « elenistică » (cca. 300 î.e.n. — sec. IV e.n.) în care sînt incluse fragmente din Teocrit, Herondas, Babrios, Lucian, Athenaios, Diogenes Laertius, Elian ș.a.; 3. secțiunea bizantină unde autorul a inserat texte mai numeroase decît în celelalte secțiuni, (aprox. 400–1453 și mai tîrziu); 4. secțiunea modernă, ilustrată prin cîteva texte literare din sec. XIX și XX.

În toate patru secțiunile G. Soyter a inserat și texte humoristice de proveniență populară, de a căror influență asupra literaturii culte am fi preferat ca autorul antologiei să se fi ocupat mai insistent. Secțiunea căreia autorul îi acordă cea mai mare întindere și comentariul cel mai îngrijit este cea bizantină (p. 83–123), în care a grupat alături de texte populare epigramele lui Paulus Silentiarius, Agathias din Myrina, Christophoros din Mytilene, cîntecele de cerșetor ale lui (Ptocho) — Prodomos, din sec. XII, conținînd o critică ascutită la adresa curții imperiale și a clerului, parodii vesele după texte teologice sau exercițiile de retorică ale vremii. În notața la această secțiune G. Soyter subliniază antagonismul dintre despotismul imperial și popor, antagonism căruia i s-a opus în permanență în perioada bizantină spiritul democratic al maselor, manifestat sub forma unor critici caustice.

Editată în condiții tehnice optime de Editura Academiei de Științe din Berlin, cartea lui G. Soyter este nu numai un prețios instrument de lucru, ci și o imagine fidelă a modului cum a evoluat humorul grec. Regretăm lipsa unui comentariu mai amplu și mai substanțial. Ediția este însoțită de o anexă bibliografică foarte detaliată.

A. Piatkowski

ΙΑΚΩΒΟΣ ΤΡΙΒΩΛΗΣ, *Ποιήματα*, herausgegeben, übersetzt und erklärt von Johannes Irmischer, Berlin 1956 (= Berliner Byzantinistische Arbeiten, 1. X, 121 S. ¹).

Die aus der „Kommission für spätantike Religionsgeschichte“, der alten Kirchenväterkommission, hervorgegangene „Arbeitsgruppe Byzantinistik“, die zu dem im Herbst 1955 gegründeten „Institut für griechisch-römische Altertumskunde“ gehört, hat die Herausgabe einer neuen Publikationsreihe „Berliner Byzantinistische Arbeiten“ unternommen, in der als Band 1 im Frühjahr 1956 die Gedichte des aus Korfu stammenden frühneugriechischen Dichters Jakobos Trivolis erschienen sind.

¹ Bisherige Rezensionen:

- Λ. Πολίτης, *Ἑλληνικά* 14, 1955/56, 513–526;
 K., *Ἐπιθεώρηση Τέχνης* Jg. 2, Bd. 4, 1956, 257;
 Μ. Ἰ. Μανούσκακας, *Ἀθήνα* 70, 1956, 383–389;
 Gyula Moravcsik, *Antik Tanulmányok*, 3, 1956, 323–324;
 D. M. F., *Irénikon* 30, 1957, 144;
 Ch. Martin, *Nouvelle revue théologique* Jg. 90, Bd. 80, 1958, 107;
 V. Laurent, *Revue des études byzantines* 15, 1957, 271–272;
 Α. Я. Сыркин, *Византийский временник*, 13, 1958, 297–300;
 G. Th. Zoras, *Byzantinische Zeitschrift* 51, 1958, 127–129;
 V. V (avfinek) *Listy filologické* 6 (81), 1958, 273–274;
 Marcello Gigante, *La parola del passato* 62, 1958, 359–363; André Mirambel, *Revue des études grecques* 70, 1957, 291;
 Ε. Κριαρής, *Byzantion* 28, 1958, 67–90.
 T. Reekmans, *Erasmus* 12, 1959, 84–87
 Gh. Cr(onț), *Studii* 12, 1959, 3, 319–320